

ایران در دوران معاصر

دانش پارسی

نویسنده: شمشاد امیری خراسانی

انتشار: ۲۰ شهریور ۱۳۹۴ ۵۰ دقیقه مطالعه

چکیده مقاله

سند حدیث «اگر علم در ثریا باشد مردانی از سرزمین پارس به آن دست پیدا خواهند کرد» چگونه است؟ این حدیث را عبدالله ابن جعفر حمیری در کتاب قرب الاسناد، از پیامبر عظیم الشان اسلام (ص) نقل نموده است. کتاب قرب الاسناد از منابع معتبر روایی می باشد. با این مقدمه در جواب شما باید گفت که: این حدیث را عبدالله ابن جعفر حمیری در کتاب قرب الاسناد، از پیامبر عظیم الشان اسلام (ص) نقل نموده که آن حضرت فرمود: «اگر علم در ثریا باشد مردانی از سرزمین فارس به آن دست خواهند یافت». [۱] در باره ی سند این روایت باید دو ام

سند حدیث «اگر علم در ثریا باشد مردانی از سرزمین پارس به آن دست پیدا خواهند کرد» چگونه است؟

این حدیث را عبدالله ابن جعفر حمیری در کتاب قرب الاسناد، از پیامبر عظیم الشان اسلام (ص) نقل نموده است. کتاب قرب الاسناد از منابع معتبر روایی می باشد.

با این مقدمه در جواب شما باید گفت که: این حدیث را عبدالله ابن جعفر حمیری در کتاب قرب الاسناد، از پیامبر عظیم الشان اسلام (ص) نقل نموده که آن حضرت فرمود: «اگر علم در ثریا باشد مردانی از سرزمین فارس به آن دست خواهند یافت».[۱]

در باره ی سند این روایت باید دو امر مورد بحث قرار گیرد:

۱/ سند حمیری تا امام معصوم

۲/ سند ما به کتاب قرب الاسناد

در باره ی سند عبدالله حمیری به امام معصوم (ع) گفته شده است که ابو العباس عبد الله بن جعفر بن حسین بن مالک بن جامع حمیری قمی، از یاران امام حسن عسگری علیه السلام و از فقها و روات بزرگ شیعه در قرن سوم هجری می باشد.

ایشان از مقام و منزلت والایی در میان علما و فقهای بزرگ شیعه برخوردار است و شخصیت هایی همچون شیخ صدوق در مشیخه «الفقیه» و نجاشی در «رجال» و مجلسی دوم در «روضه المتقین» و مامقانی در «تنقیح المقال» و علیاری در «بهجه الآمال» فقاقت، وثاقت و وجاهت او را در میان مشایخ روایی شهر قم مطرح نموده اند. وی از مشایخ بزرگ محمد بن یعقوب کلینی به شمار می آید و کلینی در کتاب «کافی» بسیار بر او استناد نموده و از او روایت نقل کرده است.

حمیری با امام هادی و امام حسن عسکری علیهما السلام مکاتباتی داشت و علی رغم فشار شدید حکومت عباسی در قطع ارتباط میان شیعیان و آن دو امام بزرگوار، ارتباط خود را با امامان خود حفظ کرده و از آن دو امام همام پیوسته رهنمود می گرفت.

پس از شهادت امام حسن عسکری علیه السلام حمیری رابطه خود را با معدن وحی در زمان غیبت صغری قطع نکرد و از طریق «محمد بن عثمان عمری» رابطه و مکاتبه ی خود را با امام زمان عجل الله تعالی فرجه الشریف حفظ نمود و مسائل و مشکلات خود را از امام زمان از طریق نامه می پرسید و از نور وجود آن حضرت بهره مند می گشت. وی مجموعه این نامه ها را در کتابی به نام «مسائل عن محمد بن عثمان العمری و التوقیعات» جمع آوری نموده است. پس ایشان از علما و مؤلفین بزرگ حدیث و کتاب او نیز از منابع معتبر روایی و مورد اعتماد است. [۲] و اما در باره سند ما به کتاب قرب الاسناد باید بگوییم:

علاوه بر این که این روایت را بحار الانوار هم از قرب الاسناد نقل کرده است و ما از این طریق هم به کتاب قرب الاسناد دسترسی داریم، نسخه ای از این کتاب در کتابخانه حضرت آیت الله بروجردی موجود است که تاریخ نگارش آن ۱۳۵۹ هجری است و به خط حسن میر خانی می باشد. این نسخه از نسخه ای تهیه شده که از روی نسخه ای که اجازه مؤلف آن، یعنی عبد الله بن جعفر حمیری در تاریخ ۳۰۴ هجری بر آن بوده، نوشته شده است. [۳]

در پایان تذکر این نکته بی فایده نیست که روایات زیاد دیگری در تفسیر آیه ۵۴ سوره مائده و آیه ۳۸ سوره محمد، هم داریم که در آنها بجای کلمه «علم» کلمه «دین» یا «ایمان» آمده است.

توضیح این که:

هنگامی که آیاتی از قرآن در نکوهش قوم عرب، بجهت عدم ثبات و پایداری در ایمان، و تهدید به جایگزینی قوم دیگر بجای آنها، برای پذیرش ایمان نازل شده، مانند این آیه ی شریفه: «اگر شما از پذیرش این دین روی بگردانید، خداوند قوم دیگری را بجای شما می آورد که مثل شما نیستند». [۴] و نیز این آیه «ای کسانی که ایمان آورده‌اید! هر کس از شما از آیین خود باز گردد خداوند در آینده جمعیتی را می‌آورد که آنها را دوست دارد و آنها نیز خدا را دوست دارند، در برابر مؤمنان متواضع، و در برابر کافران نیرومند و شکست ناپذیرند، مردانی که در راه خدا جهاد می‌کنند و هرگز از سرزنش کنندگان هراسی به خود راه نمی‌دهند» [۵]. اصحاب از پیامبر اکرم(ص) پرسیدند: این گروهی که خداوند در این آیات به آنها اشاره کرده کیانند؟! در این هنگام که سلمان در کنار پیامبر(ص) بود، پیامبر(ص) دست بر پای - و طبق روایتی بر شانه سلمان زد و فرمود: «منظور این مرد و قوم اوست، سوگند به آن کس که جانم به دست اوست، اگر ایمان در ثریا باشد گروهی از مردان فارس آن را به دست می‌آورند». [۶]

[۱] جعفر عن أبيه أن رسول الله ص قال لو كان العلم منوطاً بالثريا لتناولته رجال من فارس. قرب الاسناد، ص ۵۳، بحار الأنوار، ج ۶۴، ص ۱۷۵

[۲] این کتاب از اصول چهارصدگانه اولیه شیعه به شمار می‌آید و از زمان نگارش تا حال در طول بیش از هزار سال پیوسته مورد توجه علما و بزرگان شیعه واقع شده و روایاتش در مجموعه‌های بزرگ روایی نقل شده است که از جمله ی آنهاست: کتاب کافی شیخ کلینی، کتاب فقیه و خصال شیخ صدوق، تهذیب شیخ طوسی، بحار الانوار علامه مجلسی، وسائل الشیعه شیخ حر عاملی، و مستدرک الوسائل محدث نوری. برای آگاهی بیشتر نک: سؤال ۱۱۸۱، نمایه: ایرانیان و اعراب.

[۳] برای اطلاع بیشتر به نرم افزار جامع احادیث مراجعه فرمایید.

[۴] محمد، ۳۸ "وَ إِنْ تَوَلَّوْا يَسْتَبْدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ ثُمَّ لَا يَكُونُوا أَمْثَالَكُمْ".

[۵] مائده، ۵۴ "يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَنْ يَرْتَدَّ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَسَوْفَ يَأْتِي اللَّهَ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَ يُحِبُّونَهُ أَذِلَّةٌ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٌ عَلَى الْكَافِرِينَ يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَ لَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَ اللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ".

[۶] بحار الأنوار، ج ۲۲، ص ۵۲، باب ۳۷، ما جرى بينه و بين أهل الكتاب. برگزیده تفسیر نمونه، ج ۴، ص ۴۶۴ "وَ قَالَ الطَّبْرِسِيُّ رَحِمَهُ اللَّهُ وَ رَوَى أَبُو هُرَيْرَةَ أَنَّ نَاسًا مِنْ أَصْحَابِ رَسُولِ اللَّهِ ص قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ مَنْ هَؤُلَاءِ الَّذِينَ ذَكَرَ اللَّهُ فِي كِتَابِهِ وَ كَانَ سَلْمَانٌ إِلَى جَنْبِ رَسُولِ اللَّهِ ص فَصَرَبَ يَدُهُ عَلَى فَخِذِ سَلْمَانَ فَقَالَ هَذَا وَ قَوْمُهُ وَ الَّذِينَ نَفْسِي بِيَدِهِ لَوْ كَانَ الْإِيمَانُ مَنْوُطًا بِالثُّرَيَّا لَتَنَاولَهُ رِجَالٌ مِنْ فَارِسٍ".

ارجاع به این مقاله

شمشاد امیری خراسانی، «دانش پارسی»، پارسیان دژ، ۱۳۹۴.

خواندن مقاله و پیوست‌های آن در وبسایت پارسیان دژ

نشانی ثابت این نسخه:

<https://www.parsiandej.ir/articles/1691/pdf/دانش-پارسی.pdf>

آخرین ویرایش مقاله: ۱۲ مرداد ۱۴۰۵